

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۰۳/۲۹/۲۰۲۲

محمد صالح گردش

کلمه کرکر و مشتقات آن

کرکر: کامگار

کرکر و کر و کر: هر دو بلفظ پهلوی نام حق تعالی است جل جلاله. دقیقی گفت:

چو بیچاره گشتند و فریاد جستند - برایشان ببخشد یزدان کرکر

(صاح الفرس زیر کلمه کرکر)

شاید ریشه کلمه کرکر کلمه «کر» باشد. پس می بینیم که کلمه کر چه معنی دارد:

کر: توان باشد. دقیقی گفت:

خجسته مهر جان آمد سوی شاه جهان آمد - ببايد داد داد او را بکام دل بهر چت کر

(صاح الفرس زیر کلمه کر)

پس کلمه کرکر که یکی از اسم های خداوند است ریشه به معنی توان و قدرت دارد که می شود آن را به معنی توانا و قادر دانست. اما از آن جا که کلمه کر را ریشه مصدر کردن و انجام دادن کار می دانم، ممکن است این کلمه اصلاً به معنی کننده کار و انجام دهنده امور که یکی از اوصاف حق تعالی است، بوده باشد.

بنابراین ممکن است کلمه های «کردمکار»، «کردگار»، «کار»، «کرده»، مصدر «کردن» و تعدادی از کلمه های دیگر از ریشه کلمه کر بوده باشند.

به نظر من کلمه کردگار در اصل می باید کرده کار، به معنی کار آزموده و متجرب خواهد بود که به تدریج و با سیر تحول در زبان پارسی، کردگار شده باشد. پس کردگار که در زبان پارسی یکی از اسم های باری تعالی است، به معنی کار آزموده و متجرب خواهد بود.

اصطلاح و ترکیب «کر و فر» در زبان عامیانه به معنی شکوه و جلال، توان و ددیده است. البته که در این ترکیب کلمه فر از اتباع نیست؛ بلکه هر دو کلمه در زبان پارسی، کلمه های مستقلی اند که با ترکیب خود چنین معنی را در این زبان افاده می کنند.

در سرزمین سیستان ناحیتی است به نام «کرکوی» که در زمان پارت های اشکانی در آن جا آتش کده قرار داشته است. از آن جا که کرکر در زبان پهلوی یکی از اسم های خداوند بوده، ممکن است که آتش در دیدگاه مردم آن روزگار، مظهر تجلی ایزد نیز بوده باشد، زیرا کرکوی ممکن است به معنی «خدا محل» بوده باشد، مانند کعبه، در اعتقادات مسلمانان. شاید هم در کرکوی بر علاوه موجودیت آتشکده در آن محل شمایل خانه و یا بت خانه نیز موجود بوده باشد.

کرکی، یکی از محلاتی نزدیک به مرزهای افغانستان و مربوط سرزمین ترکمنستان نیز ریشه به همین کلمه پهلوی خواهد داشت و ممکن است با خدا و آتش رابطه بگیرد.

کرکر اسم یکی از محلات مشهور ولایت بغلان که در آن محل معدن ذغال سنگ قرار دارد نیز کلمه خواهد بود که با آتش و مواد آتش زا رابطه خواهد داشت؛ زیرا ذغال منبع مهم آتش است.

د پانو شمیره: له ۱ تر ۲

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رابړلو مخکې په خیر و لولئ

منابع:

- گردش، محمد صالح. ریشه و معنی واژه اوستا. مزار شریف: مطبعه صورتگر، تابستان ۱۳۹۷. صص ۸ الی ۱۰
- نجوانی، محمد بن هندوشاه. صحاح الفرس (فرهنگ لغات فارسی از قرن هشتم هجری) به اهتمام دکتور عبدالعلی طاعی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۲۵۳۵